

Eleringi juhi Kalle Kilgi intervjuu Delfi Ärilehele

[Eleringi juhatuse esimehe intervjuu Delfi Ärilehele 06.06.2024](#)

Autor: Carl-Robert Puhm

Toimetas: Aare Reivart

Eleringi juht Kalle Kilk on pärast Taavi Veskimäelt teatepulga ülevõtmist saanud olla ametis napi aasta. Selle aja jooksul on juhtunud väga palju, kuid veel suuremad muutused seisavad alles ees. Ärileht istus Kilgiga Eleringi kontoris maha ja uuris järele, kuidas hakkab taastuenergiale üleminek praktikas välja nägema.

Kalle Kilk, Eleringi eelmine juht Taavi Veskimägi ütles 2023. aasta alguses, et ta kaalus omaenda majapidamises päikeseelektrijaama rajamist, kuid loobus mõttest, sest see ei tasuvat end enam ära. Kas olete erinevalt temast päikeseelektri tootja?

Ei, mina ka ei ole. Mul on õnnestunud kolida suurte puude alla, mistõttu oleks see üsna perspektiivitu ettevõtmine.

Aga olete samal meelel, et praeguses turuolukorras päikeseenergia võrku müümise äriplaan ei ole enam väiketootjate jaoks rahaliselt tasuv?

Tõenäoliselt ei ole kodumajapidamistel enam tõesti mõistlik teha oma äriplaan elektrimüügi peale. Enda tarbeks võib see aga endiselt olla põhjendatud. Esiteks saab nii võrgutasu pealt kokku hoida. Teiseks on paneelide hinnad nii palju kukkunud, et see võib osutuda mõistlikuks juba puhtalt võrgutasu optimeerimiseks.

Mina ootan ka aega, mil saab hakata elektriautode laadijaid ära kasutama koduse salvestina. Laed päeval elektriauto odavat päikeseenergiat täis ja siis öösel kasutad seda. Eraldiseisva akusüsteemi ehitamine võib esialgu osutuda veel liiga kalliks, kuid selline kahe otstarbega kasutusmeetod oleks kodukasutajale väga mõistlik.

Praeguseks on Eestis juba üle 800 megavati päikeseparke, mis katavad

kogu Eesti tarbimisest suve keskpäeval kohati ära juba kolm neljandikku. Kui aga tekivad ootamatud pilved, mida päev varem ei prognoositud, jääb suur kogus elektrit tootmata. Mida see Eleringi jaoks tähendab? See elekter tuleb ju kuskilt asemele saada.

Tõepoolest. Taastuvenergia suur osakaal tähendab, et meil peab olema süsteemis piisavas koguses reserve, mis tootmise ja tarbimise vahelisi kõikumisi tasakaalustaksid ja ootamatustele reageeriksid. Seni oleme dimensioneerinud reservelektrijaamade vajadust kõige suurematest elektrijaamadest lähtuvalt. Ehk oleme vaadanud, mis võib olla kõige suurem avarii (Estlink 2 - toim) ja hoolitseme selle eest, et tema toodangu katmiseks oleks piisav reserv olemas.

Paari-kolme aasta pärast võib elektritoodangu prognoosi ennustusviga minna aga tõesti nii suureks, et me peame reservide kogust suurendama. Reservid on rahvakeeli juhitud elektrijaamad. 2030. aastani saame 1000 megavatiga hakkama, aga sealt edasi peab juhitud võimsus kasvama vähemalt 1200 megavatini. Just reservide vajaduse, mitte niivõrd tarbimise kasvu tõttu.

Praegu hoolitseb meie tootmise ja tarbimise kokku sobitamise eest Venemaa. Tema elektrivõrgust ühendame me end juba poole aasta pärast lahti. Kust me siis need reservid saame, et sagedus ei langeks ja tuled ei kustuks?

Suures osas hoiame sagedust siiski ka praegu ise. Tõsi, Venemaa teeb meile praegu kõige kiiremate reservide reguleerimist, need reageerivad esimesena tootmise ja tarbimise muutustele. Aga tegelikult saaks väga paljud meie elektrijaamad ka ise seda teenust pakkuda. 2004. aastast on kõigil Eestisse püstitatud elektrijaamadel selline võime olemas. Me oleme seda testinud ja see toimib.

Selleks et näiteks Narva elektrijaamade plokid seda kiiret reservi pakkuda saaks, peavad need pidevalt töötama. Päriselus töötavad need üksnes nendel tundidel, kui elektri hind on kõrge. Milliseid reserve me pärast desünkroniseerimist kasutama hakkame?

Tuulepargid suudavad samuti üles ja alla reguleerimist pakkuda. Majanduslikult kõige mõistlikum on tänapäeval aga kasutada kiireteks reservideks akusid, kuna neid ei pea nii-öelda käimas hoidma. Me näemegi, et kuna see kiirete sagedusreservide turg avaneb, siis on arendajatel rohkem motivatsiooni ka Eestisse akuparke rajada, kuna nad saavad elektribörsi kõrval ka süsteemiteenuste turul reservidega raha teenida. Esimesi projekte me juba näeme.

Olukorras, kus tegelik tootmine jääb planeeritust väiksemaks ja tarbimine ei saa kaetud, valib sobiva reservis oleva elektrijaama välja...

Üle-euroopaline turg. Toetume sellisele jaamale, kes on nõus kõige odavama hinna eest selle tootmata jäänud elektri asendama. Võib juhtuda, et need ressursid ei tule üldse Eestist ega Baltimaadest, vaid näiteks Poolast.

Eveconi akupank, mis pidi olema Mandri-Euroopa suurim, suudaks Auvere jaama toodangut ootamatu rikke korral katta alla kahe tunni, siis saab aku tühjaks. Mis järgmistel tundidel saab?

Lätis-Leedus on hüdro- ja gaasielektrijaamad, mis on minutitega käivitatavad. Põlevkivielektrijaamade soojendamise võtab küll aega, aga ka nemad saab teatud aja möödudes käima panna. Kui turul piisavalt pakkumisi pole, on meil ka Kiisa reservjaam, mis läheb käima kümne minutiga.

Nii. Aga oletame, et Auvere elektrijaam läheb ootamatult rikki ja Läti-Eesti vaheline ühenduskaabel on juba päev-ette-turul täis müüdud. Läti gaasijaama käivitamisest pole siis ju kasu, kui see lisaelekter ei jõua Eestisse.

Selle jaoks töötatakse praegu välja algoritmi, mis hakkab reguleerima, kui palju ülekandekaabli võimsustest jäetakse päev-ette-turule ja kui palju jääb n-ö reservidele tagavaraks. Algoritm hindab, mis on odavam. Need saadaolevad ülekandevõimsused hinnatakse iga päev ümber.

Kas reservide eesmärgil kavandabki Elering Lätisse veel üht ülekandekaablit, Eesti-Läti neljandat ühendust?

Reservide liigutamise võime on tõesti üks asi, mida me uusi ühendusi planeerides vaatame. Teine komponent on seotud Eesti elektritootmise plaanidega. Kuna me oleme teinud otsuse, et me toodame 2030. aastal 100% taastuvelektrit, siis tekib meil tulevikus ka väga palju hetki, kus meil on elektrit mitu korda rohkem, kui me ise tarbime. Selleks et saada aasta lõikes 100% keskmisena kätte, peab tuulikuid ja päikesepaneele võimsuse järgi olema installeeritud umbes kolm korda rohkem. Ehk siis nendel tundidel, kui meil on päikest ja tuult, hakkab Eesti olema väga suures ülejäägis, mis tähendab, et börsihind on väga madal. Ja selliste olukordade jaoks on meil vaja võimsamaid ühendusi naabritega.

Sääraseid sihte ei sea ju ainult Eesti. Kui meil puhub tuul, siis puhub see ka Lätis ja Soomes. Kuhu kogu see regioonis toodetav elekter pannakse?

Sel juhul tekib turul stiimul nendel, kes suudavad elektrit salvestada. Eespool mainitud elektriautode turule tulek võiks aidata näiteks süsteemi tasakaalustada. Samuti võiks see anda suurema perspektiivi pumphüdrosalvestile.

Ja mis me siis teeme, kui talvel pole mitu nädalat tuult?

Nii pikaks ajaks ei anna tõesti vajalikku kogust ette salvestada. Seetõttu peab meil olema ka juhitavat võimsust. Mõistlik plaan varustuskindluse tagamiseks ongi selline, et toodad esmalt niipalju taastuvelektrit kui võimalik. Kui taastuvelektrit parasjagu toota kohapeal ei saa, siis ostad seda naabritelt. Ja kui naabritel ka pole, siis läheb elektri hind üles ja pannakse käima juhitavad võimsused.

Kogu intervjuu on loetav [Delfi Ärilehes](#).